

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Katrina Viirma

VANEMATE ROLL LAPSE KOOLIVALMIDUSE TAGAMISEL
bakalaureusetöö

Juhendaja: Inger Kraav

Läbiv pealkiri: Lapse koolivalmiduse tagamine

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Inger Kraav (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Pille Villems (MA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2013

Sisukord

Sissejuhatus	3
Teoreetilised lähtekohad.....	5
Alusharidusest Eestis	5
Kooli algusega seotud põhimõistete täpsustamisest	8
Koolivalmidus ja selle aspektid	8
Arenguteooriad, lapsele kooliminekul esitatavate nõuete alusena	12
Kodu osa lapse arengus	14
Uurimuse eesmärgid ja hüpoteesid	16
Metoodika.....	17
Valim	17
Mõõtevahendid	18
Protseduur	19
Andmetöötlusmeetodid.....	19
Tulemused ja arutelu	20
Tänu sõnad	30
Autorsuse kinnitus	31
Kokkuvõte	32
Summary	33
Kasutatud kirjandus.....	34
Lisa 1	

Sissejuhatus

Igal aastal ootab paljusid lapsi sügisel uus periood nende elus, nad peavad alustama oma kooliteed. Kooli minnes lõppeb lapse esimene haridustee etapp, milleks on alusharidus, kus on teda toetanud nii pere kui ka lasteaed. Tänapäeval oodatakse kooli astuvalt lapselt valmidusi, mida varasematel aegadel omandati alles koolis. Seetõttu on väga vajalik, et lapse arengut koolieelses perioodil piisavalt jälgitakse ja toetatakse, sest koolitee alustamine toob lapse ellu suuri muutusi. Kooliks valmisolekut mõjutavad mitmed tegurid. Mõju avaldavad nii sünnipärased eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond ja ka inimesed, kes last ümbritsevad (Kikas, 2008; Kivi, 2000; Neare, 1998; Ots, 2008). Last mõjutavaid tegureid on palju ja sellepärast võivad kooli minevate laste kehalised ja vaimsed võimed, iseloomuomadused ning teadmised ja oskused väga erineda.

Kooli astumine on murranguline hetk lapse elus. Toimub üleminek uuele eluviisile, uutele tegevuse tingimustele, uuele asendile ühiskonnas (Tiko, 2006). Enne kooli minekut õpib laps peamiselt läbi mängu. Kooli minnes see aga muutub. Õppimine muutub plaanipärasemaks ja regulaarsemaks ning ei toimu enam niivõrd läbi mängu. See on lapse elus suur muutus. Selleks, et laps saaks sellise muutuse läbi teha, peavad lapse füüsiline, sotsiaalne ja intellektuaalne arenemine olema jõudnud teatud tasemele. Kui areng tervikuna on jõudnud sellise tasemeni, et laps suudaks koolis kohaneda, siis see tähendabki, et laps on kooliks valmis.

Põhiliseks kooli alustamise eelduseks loetakse lapse valmisolekut õppida. Laps peaks olema valmis omandama uusi teadmisi ja näitama välja ka huvi uute teadmiste vastu. Samas peaks lapsel olema ka soov, võime ja oskus töötada koos kaasõpilastega ja täiskasvanutega.

Käsitleva teema on oluline, kuna lapse koolivalmidust mõjutab suuresti keskkond, kus ta kasvab ja inimesed, kes teda ümbritsevad. Suurema osa oma ajast veedab laps kodus. Seega on vanematel oluline osa lapse koolivalmiduse kujunemisel. Töö autor valis teema sellepärast, et näha, kui palju valmistavad last kooliks ette vanemad. Kas vanemad arvavad, et see on ainult lasteaia ülesanne või näevad nad laste kooliks ettevalmistamisel ka endi rolli. Oluline on teada, mis vanemate arvates on see, mida nad ise peaksid tegema, milliseid oskusi nad lastel kõige rohkem peaksid arendama. Et ülesannete teadvustamine ei taga veel nende täitmist, siis tuleb uurida ka seda, mis vanemad tegelikult laste koolivalmiduse tagamiseks teevad.

Käesoleva töö peaesmärgiks on välja selgitada, millisena näevad vanemad endi rolli lapse koolivalmiduse kujundajana. Töös on käsitletud lapse koolivalmidust ennekõike lapsevanema aspektist. Vastavalt eesmärgile püstitatakse uurimistööle järgmised hüpoteesid:

- 1) lapsevanemad tähtsustavad enam oma rolli lapse koolivalmiduse sotsiaalsete oskuste kui vaimsete ja füüsiliste oskuste kujundamisel;
- 2) vanemate arvates on lapse koolivalmiduse kujunemisel kõige tähtsam roll kodu ja lasteaia koostööl.

Teoreetilised lähtekohad

Alusharidusest Eestis

Eesti Vabariigi haridusseaduse (1992) järgi on koolieelne lasteasutus õppe- ehk haridusasutus. Selle seaduse §2 raames on haridus õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide kogum, mida ühiskond tunnustab ning mille omadust ta kontrollib. Haridusel on neli taset ja esimeseks tasemeks on alusharidus (Eesti Vabariigi Haridusseadus, 1992).

Alusharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis. Alushariduse eesmärk on soodustada lapse emotsionaalset, kõlblist, sotsiaalset, vaimset ja kehalist arengut ja luua võimalused ja tingimused tervikliku isiksuse kujunemiseks, kes on kaasinimesi arvestav, sotsiaalselt tundlik, ennastusaldav ja keskkonda väärtustav. Alushariduse õpe toimub kuni lapse 7-aastaseks saamiseni lasteasutuses või kodus (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Alusharidus loob eeldused lapse edaspidiseks arenguks. On väga oluline, et igal lapsel oleks võimalus omandada alusharidus.

Eesti Vabariigi lastekaitse seaduse (1992) §39 põhjal on igal lapsel õigus haridusele, mis arendab välja lapse vaimsed ja kehalised eeldused ning kujundab tervikliku isiksuse. Ei ole oluline, kas laps omandab alushariduse lasteasutuses või kodus. Seda tõestab koolieelse lasteasutuse seaduse §2, kus on kirjas, et alusharidus omandatakse lasteasutuses või kodus. Eesti riik ei ole kehtestanud lastele koolieelses lasteasutuses käimise kohustust, seega on peamine vastutus vanematel, et nende laps saaks alushariduse.

Koolikohustuslik on laps, kes jooksva aasta 1. septembriks saab seitsmeaastaseks. Õpilane on koolikohustuslik põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni (Eesti Vabariigi haridusseadus, 1992). Raudsepp-Alt (2008) on öelnud, et Eesti lapsed ei pea kooli alustama liiga noorelt ja nende kooliaeg ei ole liiga pikk. Koolikohustus algab pigem hiljem kui enamikes riikides.

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on 4. peatükis välja toodud 6-7 aastaste laste eeldatavad üldoskused ja 5. peatükis 6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused. See tähendab seda, et välja on toodud oskused, mida laps peaks enne kooli minemist olema omandanud. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas §11 on välja toodud üldoskused, mis jaotatakse nelja rühma: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ja enesekohased oskused. Koolieelses lasteasutuses toetatakse üldoskuste kujunemist kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu ja erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Mänguoskuste puhul õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008):

- tunneb mängust rõõmu, ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskuste puhul õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008):

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel,
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsete oskuste puhul õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008):

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- loob sõprussuhteid;

- saab aru oma-võõras-ühine tähendustest;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti.

Enesekohaste oskuste puhul õppe- ja kasvatustegevuste tulemusel 6-7aastane laps (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008):

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- kirjeldab oma häid omadusi ja oskusi;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- algatab mängu ja tegevusi;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Tuul, Ugaste ja Mikser (2011) on läbi viinud uurimuse, mille eesmärgiks oli analüüsida kuidas lasteaiadõpetajad näevad vahet tänapäevasel ja nõukogude aja õppekaval, millised olid eesmärgid ja õppekava sisu siis, ning milline on see hetkel. Nõukogude ajal pidid õpetajad jälgima samasugust programmi ja õpetama kõiki lapsi ühel ja samal viisil. Praeguses õppekavas on jäetud palju ruumi selleks, et õpetaja saaks ise otsustada milliste meetodite ja vahenditega etteantud eesmärgid saavutatakse.

Õpetajad tõid välja, et nõukogude ajal pöörati kooliks ettevalmistusel suurt tähelepanu kognitiivsetele võimetele. Tihti toodigi välja, et koolivalmidus tähendab lapse oskust lugeda ja kirjutada. Positiivse asjana endise õppekava juures on toodud välja see, et suurt rõhku pöörati ka laste tervisele, hügieenile ja füüsilisele arengule. Samuti oli nõukogude ajal oluline ka eneseteenindusel, nagu riietumine, pesemine, söömine jms. Tänapäeval vaadeldakse koolivalmidust õppekavas laiemalt, kui ainult oskusel kirjutada, lugeda ja arvutada. Lapse individuaalsed jooned ja vajadused on seatud esmatähtsaks. Oluline on lapse igakülgne terviklik areng, mis hõlmab füüsilist, intellektuaalset, sotsiaalset ja moraalselt arengut.

Tähtsamaks on hakatud pidama lapse sotsiaalseid oskusi. Laps peaks olema võimeline suhtlema nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega. Nad peaksid olema eneseteadlikud ja võimelised suhtlema. Uurimuses on välja toodud, et tänapäeval püüeldakse tervete, loovate, südamlike ja heade iseloomudega laste poole (Tuul, Ugaste & Mikser, 2011).

Kooli algusega seotud põhimõistete täpsustamisest

Selle teema puhul on kasutusel peamiselt kaks mõistet, nii mõiste „koolivalmidus“ (school readiness) kui ka mõiste „kooliküpsus“ (school maturity). Tulva (1987) arvates on vajalik, et nendel kahel mõistel tehtaks vahet. Tema sõnul on „kooliküpsuse“ puhul on peamine rõhk asetatud lapse arenguküpsusele koolieelse ea lõpus. „Koolivalmiduse“ mõiste puhul, mis on nii Eestis kui ka mujal laialdasemat kasutust leidnud, on keskendutud nii lapse arenguküpsusele kui ka kooliks ettevalmistuse tasemele. „Koolivalmiduse“ mõiste on avarama tähendusega kui „kooliküpsuse“ mõiste.

Indre (1983) sõnul on vaja koolialgusega seotud põhimõistete vahel selget vahet teha. Tema on jaganud mõisted neljaks: kooliküpsus (eeldus, tingimus); kooliks ettevalmistamine (sihipärane tegevus, protsess); valmisolek koolis õppimiseks (vajalik tase); kooliküpsuse diagnoosimine (arengutaseme mõõtmine). Nende mõistete väär mõistmine võib tekitada segadust. Kooliküpsuse ilminguteks on muutused lapse vaimses ja kehalises arengus. Mõistmata, et üks on teisele tingimuseks, tahetakse kooliküpsust samastada koolivalmidusega, mis on valmisolek ehk ettevalmistus kooliks. Kooliküpsuse baasil saavutatakse edukamalt valmisolek koolis õppimiseks.

1982. aastal toimus E. Vilde nimeline ülevabariigiline teaduskonverents „koolivalmidus ja selle kujunemine“. Põhieesmärgiks oli koolivalmiduse süsteemne ja kompleksne käsitus. Jõuti seisukohale, et koolivalmiduse käsitluse puhul on mõlemad terminid vajalikud, nii „koolivalmidus“ kui ka „kooliküpsus“

Koolivalmidus ja selle aspektid

Tulva (1987) tõlgendab koolivalmidust kui terviksüsteemi lapse individuaalsetest, vaimsetest ja kehalistest omadustest, hõlmates lapse motivatsiooni- ja tunnetustegevuse, analüütilis-sünteesilise tegevuse, suhtlemise ning tahtelist tegevust reguleerivate mehhanismide vastava astme. Integreeritult võimaldab süsteem tagada lapse toimetuleku koolipoolsete nõudmiste täitmisega. Neare (1996) sõnul on koolivalmidus tervislik, sotsiaalne, motivatsiooniline ja vaimne valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevuselt suunatud ja kõrgemal tasemel õpitegevusele. Kikas (2004) defineerib koolivalmidus kui

valmisolekut edukalt omandada teatud materjali tüüpilises koolikeskkonnas, kus ühes klassis õpib palju lapsi ning suur rõhk on iseseisval õppimisel. Samas arvab ta, et koolivalmiduse mõiste on ähmane, omades erinevatele inimestele ja huvigruppidele erinevat tähendust.

Raudsepp-Alt (2008) tõlgendab koolivalmidust kui kompleksi lapse koolimineku, ajaks omandatud teadmistest ja oskustest teatud valdkondades ning lapse aktiivsusest, sotsiaalsest ja füüsilisest valmidusest õppida. Ots (2008) on arvamusel, et koolivalmidus on lapse valmisolek alustada õpitegevust, mis väljendub soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida täiskasvanu selgitusi, täita korraldusi ja soovis suhelda ja tegutseda koos eakaaslastega.

Koolivalmiduse hindamisel on olulised kolm aspekti: füüsiline, vaimne ehk intellektuaalne ja sotsiaalne aspekt. Füüsilise aspekti alla kuuluvad lapse tervislik seisund, liikumisoskus ja koordinatsioon ning üld- ja peenmotoorika. Vaimse hõlmab lapse psüühiliste protsesside ehk taju, mälu ja mõtlemise arengutaset, omandatud teadmisi ja oskusi, tähelepanu- ja keskendumisvõimet ja lapse kõne arengut. Sotsiaalse aspekti alla kuulub lapse sotsiaalne areng, mille alla kuuluvad emotsioonid ja motivatsioon, enesehinnang, iseseisvus, enesega toimetulek ja ümbritsevaga kohanemine ning suhtlemisoskus (Raudsepp-Alt, 2008). Nimetatud kolm koolivalmiduse näitajat ehk siis füüsiline, vaimne ja sotsiaalne aspekt moodustavad omavahel ühtse üksteisest läbipõimunud dialektilise terviku (Kees, 1983).

Füüsiline aspekt hõlmab lapse tervist, kehalist arengut, liigutuste koordinatsiooni, vastupidavust, liikumisaktiivsust ja peenmotoorika arengutaset, mis on koolivalmiduse seisukohalt oluline. Lapse tervisest olenevad tema koormustaluvus ja töövõime. Lapse koormustaluvust võivad mõjutada väikelapseas läbi põetud haigused. Lapsel tuleb taluda koolitee alustades nii koolipäeva kui ka koolitee pikkust. Ta peaks saama hakkama ka jõukohase koolikoti kandmisega (Neare, 1999; Tulva, 1987; Viher, 2002).

Koolivalmiduse füüsilise aspekti näitajateks on:

- lapse kehaline areng, liikumisaktiivsus ja vastupidavus;
- oskus valitseda oma liigutusi ning liikumist;
- motoorne areng – käelihaste tegevus ning käe ja silmade koostöö;
- üldine tervislik seisund (Neare, 1998; Viher, 2002).

Pandise (2004) arvates pole füüsilist valmidust kunagi otseselt koolimineku kriteeriumiks seatud. Tema arvates ei otsustata pikkuse ja kaalu põhjal kas laps sobib kooli. Siiski arvatakse see olevat kaudne faktor koolialguse ea määramisel. Tema on arvamusel, et laps saab kooli minna siis, kui ta on võimeline iseseisvalt kooliteed käima.

Vaimne aspekt on koolivalmiduse üheks olulisemaks komponendiks, sest see näitab lapse vaimse arengu üldist taset. Vaimse aspekti puhul peab kooliminev laps oskama kuulata teiste juttu ja vastuseid, vaadelda nähtusi ja esemeid, ning neid omaduste alusel eristama, suutma reguleerida oma tegevusi vastavalt nõuetele. Laps peaks oskama pildi järgi jutustades näha asjade omavahelisi seoseid, ning oskama neid ka seletada. Ta peaks suutma ilma loendamata haarata pilguga nelja ühesugust objekti, mis on pildil või tema ette asetatud. Vaimne aspekt hõlmab ka tähelepanu koondamise võimet, mis tähendab lapse katkestamata tegevust vähemalt kümne minuti jooksul. Tähtis on ka omandamisvõime. Laps peaks suutma pähe õppida 2-salmilist luuletust või laulu ja seda ette kanda (Indre, 1983; Neare, 1998; Viher, 2002).

Vaimse aspekti puhul on oluline ka lapse võrdlemisoskus. See tähenda, et ta peaks oskama leida pildilt sarnasusi ja erinevusi. Tähtis on ka liigendamise ja diferentseerimise võime ehk siis laps peab suutma esemeid rühmitada. Olulisel kohal on ka lapse kõne ja väljendusoskuse areng. Ta peaks suutma anda edasi oma mõtteid arusaadavalt ja selgelt ning sealjuures ka selgitada situatsioone. Laps peaks oskama ka arusaadavalt kirjeldada esemete ja nähtuste omadusi. Koolimineval lapsel peaks mingil määral olema väljakujunenud ka arutlusvõime. Muuhulgas peaks laps oskama kirjutada ja lugeda oma nime (Indre, 1983; Neare, 1998; Viher, 2002).

Kokkuvõtvalt on koolivalmiduse vaimse aspekti näitajateks:

- vaatlusoskus;
- kuulamisoskus;
- väljendusoskus;
- võrdlemisoskus;
- Liigendamise ja diferentseerimise võime;
- tajude eristusvõime ja mõtestatus;
- suutlikkus koondada tähelepanu;
- kujutlused ruumist;
- oskus järjestada esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- oskus anda esemetele, nende tunnetustele ühine nimetus (Indre, 1983; Neare, 1998; Ots, 2008).

Sotsiaalne aspekt väljendub lapse soovis õppida ja omandada uusi teadmisi, tegutseda koos kaaslastega ja täiskasvanutega ja huvis ümbritseva vastu (Neare, 1999). Otsa (2008), Indre (1983) ja Pandise (2004) järgi on sotsiaalse aspekti näitajaks:

- soov õppida. Tähtis eeldus koolis toimetulekuks on huvi uute teadmiste vastu ja valmidus nende nimel pingutada. Vanem peaks lapse õpimotivatsiooni alal hoidma ja õhutama, andes talle positiivseid signaale. Eelduseks on ka õppimisrõõmu ilmumine omandamisel;
- soov töötada koos täiskasvanuga;
- soov tegutseda koos kaaslastega. See väljendub lapse oskuses töötada koos teistega, kuulata kaaslasti ja vajadusel taandada iseennast. Lapsed, kes ei suuda luua lähedasi suhteid eakaaslastega oma agressiivse või häiriva käitumise pärast, võivad olla suure tõenäosusega probleemsed kogu elu;
- kohanemisvõime. See on vajalik eeldus grupis töötamiseks. Tähendab liitumist kollektiiviga, selle reeglite arvestamist, kuuletumist ning võimet organiseeritult käituda. Koolis ja kodus kehtivad erinevad reeglid, millega kooliminev laps peaks arvestama. Kohanemist tuleks lapsele juba kodus õpetada. Sulandumist kollektiivi kergendab omavahel suhtlema innustamine;
- oskus kontrollida oma käitumist. See eeldab käitumisnormide tundmist ja oskust oma käitumist juhtida;
- soov lõpetada ettevõetud tegevus. Tähtis on püsivus ja suutlikkus alustatud lõpule viia. Koolis käimine nõuab õpilaselt vajaliku materjali omandamist. Kool ei ole lasteaed, kus põhitegevuseks on mäng. Lapsel on kooli minnes kooli ees kohustused;
- toimetulek eneseteenindamisega. See on iseseisvuse teatud aste. Eelkõige tähendab see vabanemist ema pidevast hoolitsusest. On vajalik, et lapsel oleksid välja kujunenud sellised harjumused, mis aitaksid lapsel eneseteenindamisega toime tulla, näiteks iseseisvalt riietumine, õppevahendite korras hoidmine, töökoha puhtana hoidmine;
- tahtelise käitumise elemendid. Väljendub soovis saavutada teatud eesmärk. Koolieelik ei pruugi eesmärgi poole liikuda täiuslikult ja sihiklindlalt, aga soov hästi õppida ja selle nimel pingutada ongi tahtelise käitumise tunnusjooned.

Arenguteooriad, lapsele kooliminekul esitatavate nõuete alusena

Kooliküpsus on otseselt seotud lapse arenguga. Seetõttu, on oluline arvestada erinevate arenguteooriatega. Tavaliselt iseloomustavad psühholoogid arengut kolmest aspektist, milleks on muutuste toimumise järjekord, kiirus ja vorm. Psühholoogid on püüdnud nendest kolmest arengule iseloomulikust mõõtmest lähtudes leida isikule universaalseid arengu seaduspärasusi ning luua vastavaid mudeleid. Tuntumateks nende seast on kindlasti J. Piaget' intellekti nelja astmeline arengumudel ja E. Eriksoni isiksuse arenguetappide teooria (Krull, 2000).

Krull (2000) on öelnud, et areng on süsteemi korrapärane liikumine suurema diferentseerituse ja integreerituse poole. Sellest saab rääkida nii vaimses, sotsiaalses kui ka füüsilises tähenduses. Inimese areng toimub terve elu. Algab see inimese sünniga ja lõppeb surmaga.

Üheks suuremaks autoriteediks lapse kognitiivse arengu mõtestamisel peetakse Šveitsi-prantsuse psühholoogi Jean Piaget'd (1896-1980). Ta lähtub seisukohast, et oma arengus läbib laps staadiume, milleks ta on eelnevalt ette valmistatud ja mis on vajalikud järgnevale tasemele jõudmiseks. Piaget' teooria kohaselt on kognitiivse arengu põhistaadiume neli, millel on omakorda alajaotused (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Esimene on sensomotoorse arengu staadium. See staadium kestab lapse sünnist kuni kahe aastani. Sellel ajal arenevad lapse sensoorsed ja motoorsed võimed. Perioodi lõpuks on lastel kogunenud piisavalt informatsiooni ja kujutlusi, et lahendada mingisuguseid probleeme ilma esemetega manipuleerimiseta. Lapsed hakkavad ette kujutama oma potentsiaalseid toiminguid ja nende tagajärgi (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Teine põhistaadium on operatsioonide-eelne staadium. (2.-7. eluaasta). Sellele perioodile on iseloomulik uute kujutluste, lihtmõistete ja terminite kiire omandamine. Omane on ka sümbolistliku mõtlemise areng. Tunduvalt paraneb ka lapse võime rääkida. Lapse mõttemaailm on vaatamata kiirele arengule operatsioonide-eelsel perioodil siiski üsna primitiivne. Paljud laekuvat informatsiooni korrastavad mõisted on lastel siis alles välja kujunemata. Üheks oluliseks eripäraks selles staadiumis on egotsentrism ja keskendumine, mis peegeldavad võimetust tegeleda korraga situatsiooni mitme aspektiga. Laps ei suuda näha situatsioone ja asju teiste või teisest vaatenurgast. Perioodi lõpus ilmnevad kolm selle staadiumi saavutust: funktsioon (arusaamine nähtuste vahelistest seostest), regulatsioon (osaliselt suunamata vaimne toiming) ja identsus (arusaam, et objekt võib välja näha erinev) (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Järgmine on konkreetsete operatsioonide staadium. (7.-11. eluaasta). Lastel kujuneb varasemast selgelt eristav ja täiuslikum mõtlemisvõime. Selle staadiumi alguses hakkab laps mõistma, et mingi eseme kuju ja hulk ei sõltu teineteisest. Lapsel kujuneb oskus esemeid tunnuste järgi reastada ja klassifitseerida. Hiljem kujuneb lapsel ka kiiruse ja aja tunnetus. Ta hakkab mõistma ka sügavamast seost eseme mitmete tunnuste vahel. Üheks oluliseks tunnusjooneks sellel arenguastmel oleval lapse mõtlemises on ka see, et nad suudavad pöörata sündmuste käiku mõtteliselt tagasi. Laps on üha enam teel loogilise mõtlemise juurde (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Viimaseks staadiumiks on formaalsete operatsioonide staadium. (11.-15. eluaasta). See on inimeste vaimsete võimete arengu lõppaste ja see väljendub suutlikkuses tajuda abstraktseid seoseid. Sellel perioodil omandatakse verbaalse mõtlemise võime. See väljendub hüpoteeside püstitamises ja abstraktsete sümbolitega opereerimises. Selles staadiumis hakkab nooruk huvi tundma ka oma identiteedi ja teiste sotsiaalsete probleemide vastu (Krull, 2000; Veisson, 2009).

Piaget'd mudeli väärtus seisneb selles, et see põhineb eksperimentaalsetel tõenditel. Kuid samas on seda mudelit ka kritiseeritud. Seda sellepärast, et ta lähtub lapse arengu käsitlemisel liialt kognitiivsetest struktuuridest. Ta jätab lapse arengu sotsiaalse külje tagaplaanile (Krull, 2000; Leppik, 2000).

Laiahaardeliselt ja süstemaatiliselt kirjendab inimese isiksuslikku arengut ka Erik Eriksoni (1902-1994) teooria. Tema teooria kohaselt on inimese elutsükklis kaheksa astet. Kolm astet nendest jääb koolieelsesse aega ja neid kirjeldab autor oma töös ka lähemalt. Iga aste väljendub spetsiifilise arengukriisina ning selle lahendamise edu või ebaedu mõjutab edasist üldist arengut (Krull, 2000).

Esimene arenguaste kirjeldab väikelapse hingemaailmas toimuvaid protsesse. Konflikt on seotud lapse eluliste vajaduste rahuldamisega või mitterahuldamisega, mis kujundab lapse usalduse ja usaldamatuse ümbritseva maailma vastu. Kui laps on armastavate vanemate hoole alla, siis õpib ta usaldama maailma ja tajuma inimeste vastastikust heatahtlikkust (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Teisel arenguastmel ehk kõndima hakkamisel hakkab laps üha rohkem tundma huvi ümbritseva maailma vastu. Lapses võitlevad sellel ajal iseseisvuspüüd ja ebakindlustunne. Sellel astmel püüab laps paljusid asju ise teha. Kui lapsel lastakse mitmesuguseid tegevusi ise katsetada, siis õpib laps oma tegevust kontrollima. Selle tulemuseks on lapse suurenev

autonoomsus. Liialt karm või leebe vanemate poolne suhtumine sellesse võivad lapse arengusse kaasa tuua häbitunde ja kahtluse (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Kolmandal arenguastmel ehk varases lapsepõlves jätkub ümbritseva maailma tundmaõppimine. Seda staadiumit iseloomustavad kolm arenguliini. Esiteks hakkab laps rohkem liikuma ja laieneb tema eesmärkide ring. Teiseks hakkab laps rohkem küsimusi esitama, kuna tema keelevõime aina täiustub. Kolmandaks laieneb laste kujutlusvõime. Kui lapsel lastakse sellel etapil aktiivselt tegutseda, siis kujuneb lapsel aktiivne eluhoiak ja initsiatiiv. Kui aga lapsel ei lasta aktiivselt tegutseda, võib see tal põhjustada süütunnet ja liigset ettevaatlikkust (Krull, 2000; Leppik, 2000; Veisson, 2009).

Kodu osa lapse arengus

Määravaks lapse intellektuaalses arengus on ümbritsev keskkond, ehk siis see, kuidas suheldakse ja tegeletakse. Kasvukeskkond on üheks enim mõjutavaks faktoriks lapse arengus. Kuigi kooliks valmistatakse ette ka lasteaias ja eelkoolis, on olulisim neist siiski kodu mõju. Perekonna roll lapse väärtuste kujundajana on vaieldamatult tähtis. Iga kodu kasvatuskogemused on ainukordsed. Iga kasvataja on isikupäraselt erinev ja eriline. Lapse kasvukeskkond on mitmekihiline. Peaaegu võimatu on kontrollida selles toimivaid väga erinevaid arengufaktoreid. Keskkonna mõju lapsele võib olla kolmesugune: ülekoormuslik, alakoormuslik või optimaalne. Nii kodus kui ka lasteaias on lapse arenguks vaja stimuleerivat ja arendavat keskkonda (Leppik, 2009; Saarits, 2005; Saarits, 2001).

Esmaseks lapse kasvukeskkonnaks on tema kodu. Peamisteks mõjutajateks on seal vanemad ja õed ja vennad. Samuti võivad nendeks olla vanavanemad ja ka sugulased. Need lapse lähedased inimesed tagavad talle ühelt poolt materiaalse kasvukeskkonna, mis on vajalik kasvuks, ja arenguks ja ka materiaalsed vahendid, mis võimaldavad lapsel ennast teistega võrdse ühiskonnaliikmena tunda. Teiselt poolt loovad nad lapsele vaimse kasvukeskkonna tema arenguks, kus laps saab omandada üldkehtivaid kultuurilisi ja eetilisi tõekspidamisi (Tiit, 2000). Ka Viheri (2002) arvates pannakse kodus alus inimese tõekspidamistele ja tulevasele iseloomule. Kodu on lapsele asendamatu keskkond, kust saab alguse lapse kasvamine, arenemine ja kasvatus.

Saarits (2001) tõdeb, et ühiskonna moderniseerumine on küll suuresti muutnud kodukasvatuse traditsioone, kuid perekond on endiselt see, kes vahendab lapsele kehtivaid norme ja tõekspidamisi. Niibergi ja Linnase (2007) arvates on lapse arengus perekond väga tähtsal kohal. Perekond on lapse isiksuse kujundajaks. Lapsed omandavad oma vanematelt,

õdedelt ja vendadelt ning sugulastelt valdava osa oma käitumismallidest, hoiakutest ja väärtusorientatsioonist. Ka Hiiemäe ja Kivisaare (2011) arvates on perekond alustala, stardijoon alustamaks elumaratoni. Väga oluline on, et lapse areng toimuks rahulikult ja arendavas keskkonnas, kus perekonda kuuluvate inimeste omavahelised suhted oleks hoolivad ja teisi arvestavad. Perekond peaks lapsele andma turvatunde, õpetama vajalikke oskusi ja väärtusi. Üheks väärtuste edasiandmise võimaluseks on perele oluliste traditsioonide järgimine.

Lapse arengu seisukohalt ongi väga oluline kodune kasvukeskkond. Eriti tähtis on vanemate ja lapse kiindumussuhe. Vanemal peab olema lapse jaoks aega, ta peaks kodus võimalikult palju oma lapsega tegelema. Oleks ka hea, kui vanematel oleks võimalus võimaldada lapsele mänguasju ja vahendeid. Vanema ja lapse emotsiooniline side on just väga oluline perioodil, mil laps on läinud lasteaeda või kooli, siis kui lapse elus on alanud uus periood (Nugin, 2005). Leppiku (2000) arvates võib vanemate arendatav tegevus lapse arengut kas pidurada või soodustada. Lapse intellektuaalses arengus on määrav see, kuidas lapsega suheldakse ja tegeldakse.

Kraavi (1984) ja Neare (2003) arvates peaks kodu sotsiaalse kasvatuses õnnestumiseks vastama kindlatele nõuetele. Esiteks peaks laps kodus tundma, et teda aktsepteeritakse sellisena nagu ta on. Teiseks peaks lapsel olema kodus maksimaalne võimalus tegutseda ja oma ideid avaldada. Tal peaks olema maksimaalne kommunikatsiooni võimalus ümbritsevate inimestega. Laps ei tohiks tunda end oma kodus ka tõrjutult. Suhted koduste vahel peaksid olema kooskõlalised, sest isa, ema ja lapse vahel peab olema sobivuse kasvatamiseks. Koduses keskkonnas peaks olema ka võimalikult palju positiivseid emotsioone. Kui kõik need nõuded on täidetud, siis peaks kujunema lapsele eduka suhtleja vajalikud omadused.

Lapse arengu jaoks vajalik keskkond on soodus vaid siis, kui on täidetud hulk tingimusi. Üheks oluliseks tingimuseks on perekonna majanduslik olukord. See peab olema piisavalt hea, et tagada lapse arengu jaoks hädavajalikku materiaalselt keskkonda. Teiseks tingimuseks on perekonna sotsiaalne seisund. Lapsel peaks olema võimalus end teistega võrdsena tunda. Kolmandaks peaks laps oma lähedastega suheldes kogema piisavalt rikkalikke suhtluskogemusi. Ainult siis on vaimne keskkond lapse väärtushinnangute süsteemi kujunemiseks soodus. Kui need tingimused ei ole täidetud, võib see seada riski alla lapse täisväärtusliku arengu (Tiit, 2000).

Kivi (2000) lisab, et kooli minev laps peaks tundma end kodus turvaliselt. Ta vajab aega, et uurida ja mõtiskleda. Samuti vajab ta kedagi, kes tunneb huvi ta tegevuse ja mõtete vastu.

Nugin (2005) on välja toonud kolme tüüpi perekonnastruktuure, mis võivad lapse arengule halvasti mõjuda. Esimeseks tüübiks on selline perekond, kus mõlemad vanemad töötavad. Üha enam lähevad vanemad oma väikeste laste juurest varem tööle. Lapsed pannakse sõimerühmadesse või lastehoidu. Lapse ei saa õpetajalt nii palju tähelepanu, kui ta saaks kodus oma vanematelt. Teiseks negatiivseks tüübiks on abielulahutuse perekonnas. See mõjutab nii laste sotsiaalsust kui ka psüühikat. Kolmandaks tüübiks on abieluväliste laste arvu kasv. Tihti ei ole teismelised emad omandanud haridust ning nende elukvaliteet ei ole hea.

Uurimuse eesmärgid ja hüpoteesid

Käesoleva uurimus eesmärgiks oli välja selgitada, millisena näevad vanemad endi rolli lapse koolivalmiduse kujundajana. Kooli minek on lapse elus suur muutus. Selleks on vaja, et lapse arengut koolieelsel perioodil piisavalt jälgitakse ja toetatakse. Kuna koolides eeldatakse lapselt lugemisoskut ja ka paljusid teisi oskusi, siis on oluline teada, mida peavad lapsevanemad lapse kooliks ettevalmistamisel enda ülesandeks.

Uurimuse alguses püstitati kaks hüpoteesi:

- 1) lapsevanemad tähtsustavad enam oma rolli lapse koolivalmiduse sotsiaalsete oskuste kui vaimsete ja füüsiliste oskuste kujundamisel;
- 2) vanemate arvates on lapse koolivalmiduse kujunemisel kõige tähtsam roll kodu ja lasteaia koostööl.

Metoodika

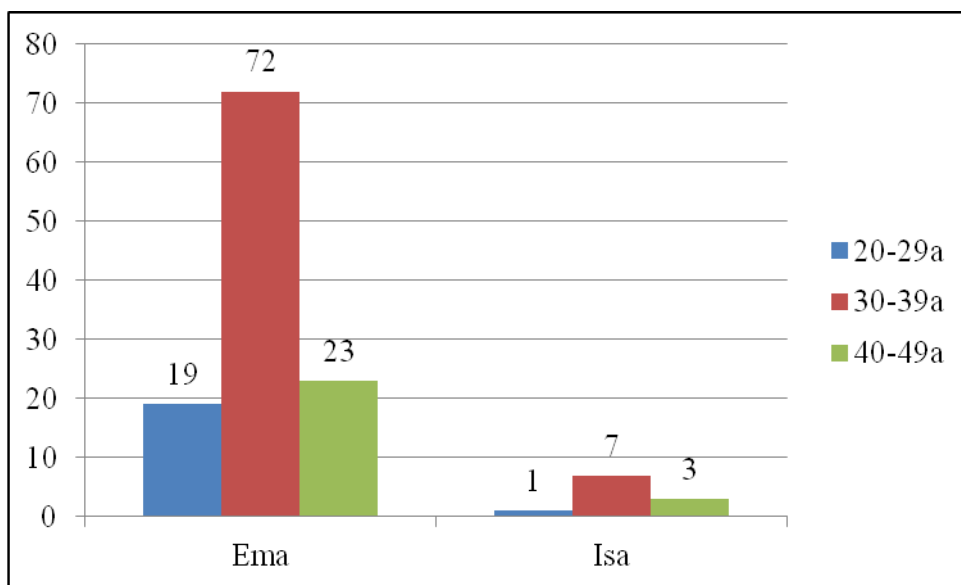
Valim

Valimi moodustasid 125 Tartu linna lapsevanemat, kelle lapsed lähevad 2013.aasta sügisel kooli. Ankeedid jagati kaheksasse Tartu linna lasteaeda. Nendeks olid: Helika, Ristikhein, Triinu ja Taavi, Terake, Krõll, Ploomike, Lotte ja Mõmmik. Ankeete jagati välja 193 ning nendest tagasi saadi 125 (64,8%) ankeeti.

Valimise koostamise põhimõteteks olid:

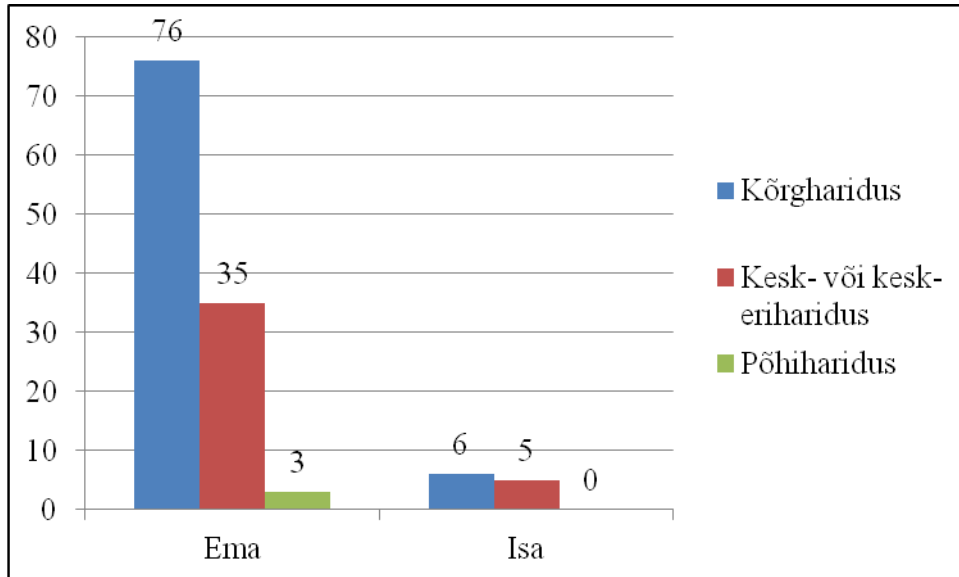
- 1) 2013/2014 õppeaastal kooliteed alustavate laste vanemad;
- 2) lasteaiaid Tartu linna erinevatest linnaosadest.

Joonisel 1 on näha, et vastajate seas oli kõige rohkem 30-39 aastaseid lapsevanemaid. Neid oli kokku 79 (63,2%). 40-49 aastaseid vastajaid oli 26 (20,8%). Kõige väiksema vastajate grupi moodustasid 20-29 aastased. Neid oli kokku 20 (16%). Vastajate seas oli rohkem emasid kui isasid. Emasid oli 114 (91,2%) ja isasid 11 (8,8%).

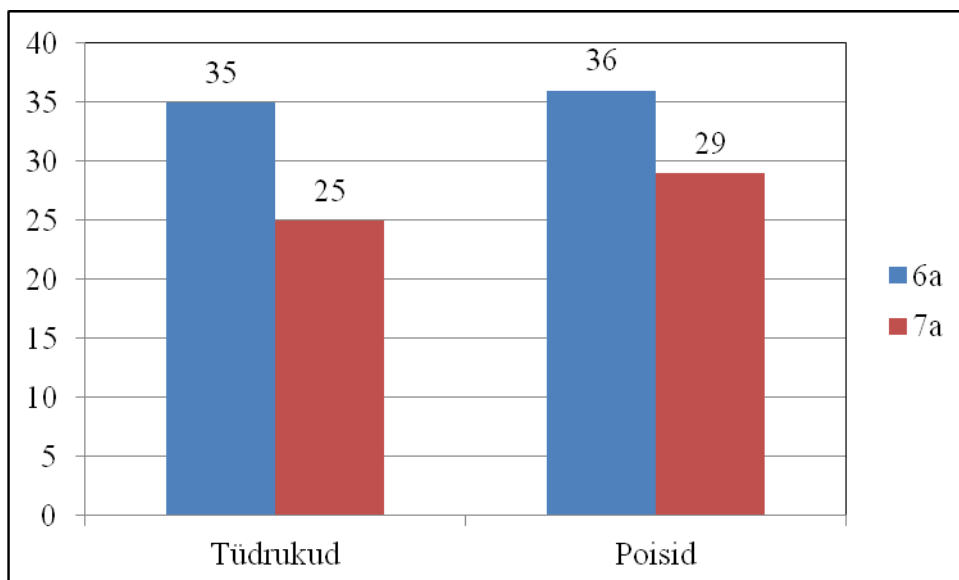
Joonis 1. Lapsevanemate arvuline jaotus soo ja vanuse järgi

Joonisel 2 on näha, et vastajate seas oli kõige rohkem kõrgharidusega lapsevanemaid. Kokku oli neid 82 (65,6%). Kesk- või kesk-eriharidusega vastajaid oli kokku 40 (32%). Kõige vähem oli vastajaid, kellel oli põhiharidus. Neid oli kokku 3 (2,4%).

Joonis 2. Lapsevanemate arvuline jaotus soo ja hariduse järgi

Joonisel 3 on näha, et küsitletud vanemate lastest 60 (48%) olid tüdrukud ja 65 (52%) olid poisid. Poisse ja tüdrukuid oli peaaegu võrdselt. Vastanud vanematel oli rohkem 6 aastaseid lapsi kui 7 aastaseid. 6 aastaseid oli kokku 71 (56,8%) ja 7 aastaseid 54 (43,2%).

Joonis 3. Küsitletud lastevanemate laste arvuline jaotus soo ja vanuse järgi

Mõõtevahendid

Andmekogumismeetodina lapsevanemate seisukohtade väljaselgitamiseks kasutati töö autori poolt koostatud ankeetküsimustikke (vt lisa 1). Antud uurimuses valiti andmekogumismeetodiks ankeet seetõttu, et see võimaldas uurijal küsitleda korraga suurt

hulka vastajaid ja esitada neile rohkelt küsimusi. Küsimustiku koostamisel tugines töö autor teooria käsitlemisel ja uurimisel saadud teadmistele. Küsimustik koosnes kahest alablokist. Esimene alablokk koosnes 5 küsimusest, mis puudutasid lapsevanemate ja laste taustandmeid – vanemate sugu, vanus ja haridus, laste sugu ja vanus. Teine alablokk koosnes 8 küsimusest, millest 4 olid valikvastusega küsimused, kus vanemad said valida endale sobivad variandi ja 4 vabavastusega küsimusest.

Lastevanemate ankeet puudutas järgmisi teemasid:

- 1) koolivalmiduse tähenduse mõistmist;
- 2) lapse arengu toetamist;
- 3) kooli mineva lapse eeldatavaid oskuseid;
- 4) lapse arenguvaldkondi.

Protseduur

Uurimus viidi läbi 2013.aasta kevadel Tartu linna 8 lasteaias. Eelneval kokkuleppel juhatajatega viid ankeedid lasteaedadesse ja jagati seal kas juhatajale, õpetajatele või lastevanematele. Ankeedid olid anonüümsed, kuna lapsevanemad ei pidanud avaldama enda ega lapse ees- ja perekonnanime. Lapsevanemad said ankeete täita kodus ja nädal hiljem tagastasid vanemad ankeedid oma lapse rühmaõpetajale.

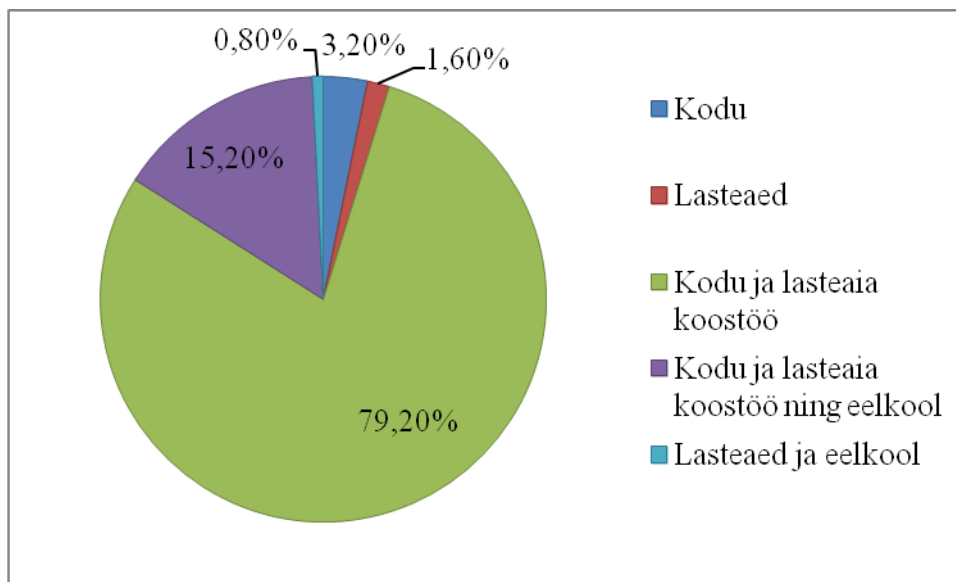
Andmetöötlusmeetodid

Käesolevas töös on kasutatud kvantitatiivset uurimust. Andmete analüüsimiseks kasutati andmetöötlusprogramme SPSS ja Microsoft Office Excel. Andmetöötlust alustati andmete ettevalmistusega andmeanalüüsiks. Esmalt kontrolliti, kas andmetes ei esine vigu ja kas andmeid ei ole puudu. Seejärel teisendati tunnuste väärtushulgad ehk kodeeriti andmed ning sisestati andmetöötlusprogrammi Microsoft Office Excel. Esimese hüpoteesi kontrollimiseks leidis töö autor vastuste protsentuaalse jaotuse ja analüüsitud andmed on esitatud protsentides. Teise hüpoteesi kontrollimiseks viis autor läbi Paired Samples T-testi, et analüüsida, milliste arenguvaldkondade oskusi peavad lapsevanemad tähtsamaks lapsel ise arendada. Tabelite ja jooniste koostamiseks on kasutatud andmetöötlusprogramme Microsoft Office Excel ja SPSS.

Tulemused ja arutelu

Järgnevalt antakse ülevaade lapsevanemate arvamustest koolivalmiduse kohta ja sellest, kelle osatähtsus lapse koolivalmiduse kujundamisel mängib nende arvates suurimat rolli. Samuti tuuakse välja milliste tegevustega aitavad vanemad laste koolivalmiduse kujunemisele kaasa. Tulemustest selgub ka, mida peaksid kooliminevad lapsed vanemate arvates teadma ja oskama ja milliseid oskusi peavad tähtsaks vanemad ise lapsel arendada ja millised oskused on lasteaia arendada.

Esmalt uuriti milline keskkond ja kes mängivad lapsevanemate arvates suurimat rolli lapse koolivalmiduse kujundamisel. Selleks kasutati ankeedis 6 küsimuse vastuseid (vt lisa 1).

Joonis 4. Lapsevanemate arvamused sellest, kellel on täita suurim roll lapse koolivalmiduse kujundamisel

Saarits (2001) on öelnud, et kooliks valmistatakse last ette nii lasteaias kodus kui ka eelkoolis, aga kõige olulisem on siiski kodu mõju. Niiberg ja Linnas (2007) on öelnud, et kõige enam mõjutavad lapse koolivalmidust kodu ja lasteaed. Lasteaed on kodust kasvatust ja lapse arengut toetav arutus. Koolivalmidus kujuneb kodu ja lasteaia koostöös.

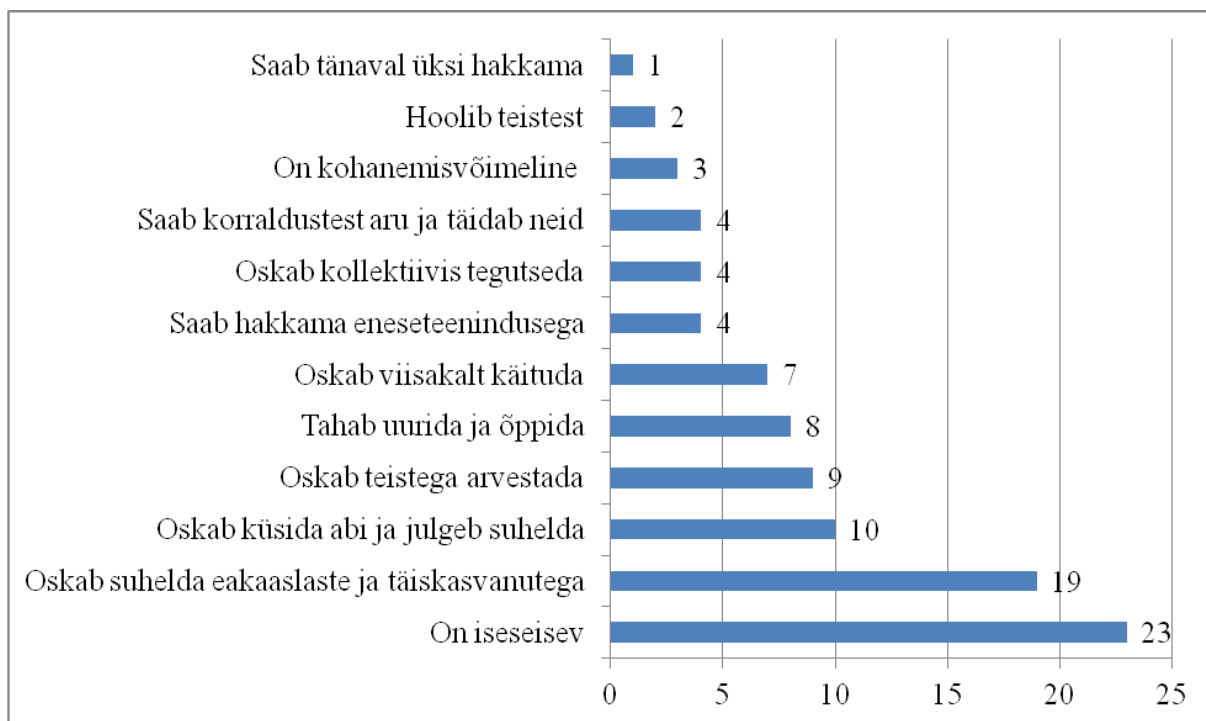
Uurimuse tulemused kinnitasid hüpoteesi, et vanemate arvates on lapse koolivalmiduse kujunemisel kõige tähtsam roll kodu ja lasteaia koostööl. Seda näitab väga kõrge hinnangu saanud vastusevariant, et lapse koolivalmiduse kujunemisel mängib rolli nii lasteaia kui kodu koostöö (79,20%). Vastus näitab, et vanemate arvates on oluline, et nii kodu kui ka lasteaed jagaksid mõlemad vastust lapse koolivalmiduse kujunemisel. 15,20% lapsevanematest pidas lisaks kodu ja lasteaia koostööle kooliks ettevalmistamisel oluliseks ka eelkooli. Ainult 3,2 %

vastanutest arvas, et kõige tähtsam osa lapse kooliks ettevalmistamisel on kodul. Samas 1,6% lapsevanematest arvas, et kõige tähtsam roll on siiski lasteaial. Üks (0,80%) lapsevanem oli välja toonud, et kõige olulisem osa on lasteaial ja eelkoolil.

Lapse areng algab kodus. Sealt saab ta esmased oskused ja väärtused. Iga vanem peab pakkuma lapsele tema arengut toetavat kasvukeskkonda. Suur muutus lapse elus toimub lasteaeda minekuga. Ka seal saab ta juurde uusi oskusi, teadmisi ja väärtusi. Seega, et lapse areng enne kooli oleks täisväärtuslik ja toetav, siis peaksid lasteaed ja kodu tegema koostööd, et võimalikult palju arvestada lapse huvide ja vajadustega.

Teine suur muutus lapse elus toimub siis, kui laps läheb kooli. Selleks, et teada saada, mida tähendab lapsevanemate jaoks koolivalmidus, paluti neil seda oma sõnadega selgitada. Küsimusele vastas 107 vanemat ja 18 vanemat oli selle lahtri tühjaks jätnud.

Kõige rohkem töid vanemad koolivalmiduse kirjeldamisel välja lapse sotsiaalseid oskusi. Sotsiaalseid oskusi oli välja toodud 95 (61,3%) korral (vt joonis 5).

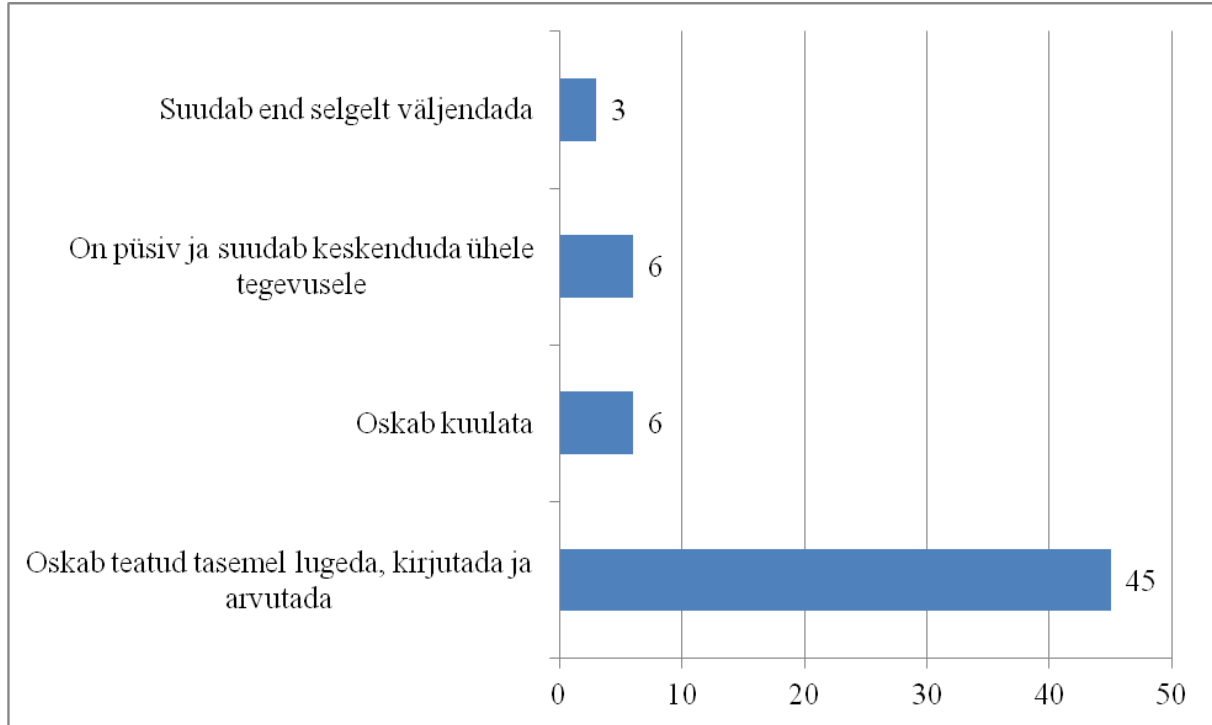

Joonis 5. Lapsevanemate välja toodud sotsiaalsed oskused mõiste „Koolivalmidus“ kohta (n=95).

Kõige tähtsamaks sotsiaalseks oskuseks koolivalmiduse kirjeldamisel, mida oli välja toodud 23 korral, pidasid lapsevanemad seda, et koolivalmis laps oleks iseseisev. Samuti oli koolivalmiduse kirjeldamisel välja toodud selliseid sotsiaalseid oskusi nagu: oskab suhelda eakaaslastega ja täiskasvanutega, oskab küsida abi ja julgeb suhelda, oskab teistega arvestada,

tahab uurida ja õppida, oskab viisakalt käituda, saab hakkama eneseteenindusega (söömine, riietumine, hügieen), oskab kollektiivis tegutseda, saab korraldustest aru ja täidab neid, on kohanemisvõimeline, hoolib teistest ja saab tänaval üksi hakkama.

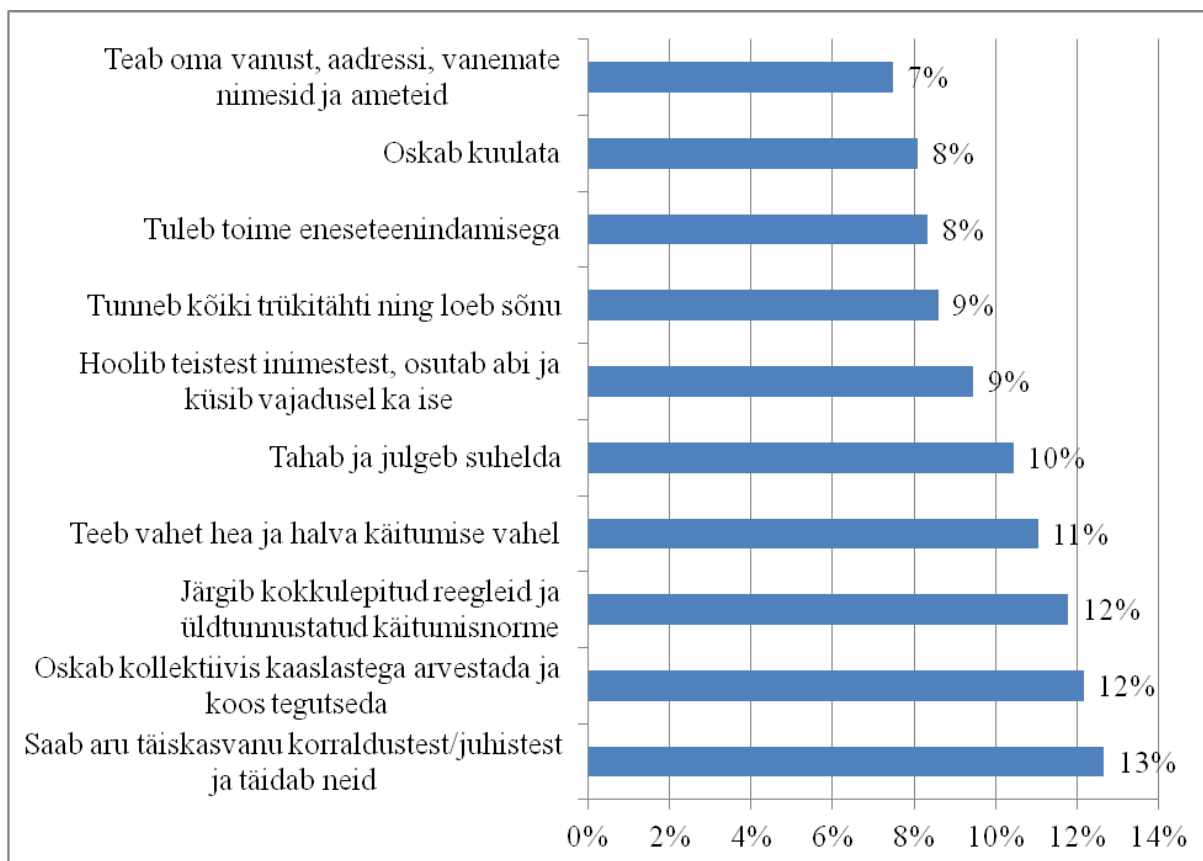
Suur osa lapsevanematest oli kirjeldanud koolivalmiduse all ka kognitiivseid oskuseid. Neid oli välja toodud 60 (38,7%) korral (vt joonis 6).

Joonis 6. Lapsevanemate välja toodud kognitiivsed oskused mõiste „Koolivalmidus“ kohta (n=60)

Kõige enam olid lapsevanemad kirjeldanud, et koolivalmidus tähendab seda, et laps peab kooli minnes oskama teatud tasemel lugeda, kirjutada ja arvutada. Neid oskusi oli mainitud 45 korral. Üks lapsevanem tõi välja, et laps peab oskama lugeda, kirjutada ja 10-ne piires arvutada, sellepärast, et muidu läheb lapsel tänapäeval koolis väga raskeks, kui ta seda ei oska. Samuti oli koolivalmiduse kirjeldamisel välja toodud järgmisi oskusi: kuulamisoskus, püsivus ja keskendumisvõime, oskus end selgelt väljendada.

Selleks, et teada saada, mida peaksid lapsed kooli minnes lapsevanemate arvates teadma ja oskama, paluti neil teadmiste/oskuste seast valida välja 10 nende jaoks kõige olulisemat teadmist ja oskust, mille tulemused on ära toodud joonisel 7.

Joonis 7. Lapsevanemate arvamuste järgi 10 kõige olulisemat koolivalmiduse teadmist/oskust

Uurimuse vastustest saab järeldada, et vanemate arvates on oluline, et lapsel oleks kooli minnes pigem sotsiaalsed oskused kui kognitiivsed ja füüsilised. Kui vaadata kümnet esimest teadmist ja oskust, mida lapsevanemad välja on toonud, siis 8 nendest on sotsiaalsed oskused. Lapsevanemad on pidanud kõige olulisemaks, et laps saaks kooli minnes aru täiskasvanu juhistest ja korraldustest ning täidaks neid. Võrreldes Kerstin Kõöpi 2006. aasta uurimust teemal „Lapse üleminek lasteaiast kooli – lapsevanema nägemus“, mis oli läbi viidud Tallinnas, erinesid sama küsimuse tulemused käesoleva uurimuse tulemustega. Kõöpi uurimuses selgus, et vanemate arvates peaksid lapsed oskama ennekõike lugeda, arvutada ja kirjutada. Käesolevas uurimuses peavad vanemad aga oluliseks pigem sotsiaalseid oskuseid.

Kui võrrelda käesoleva küsimuse tulemusi Ülle Saaritsa ja Estra Lõokese 2004.aastal läbi viidud uurimuse tulemustega teemal „Koolivalmidus – lapsevanema ja algklassiõpetaja ootused kooliks ettevalmistusele lasteaias“, siis tulemused olid sarnased. Nende uurimuse tulemusena selgus, et olulisemaks kindlatest teadmistest ja oskustest peavad vanemad laste psüühilis-emotsionaalset tasakaalukust, suutlikkust toime tulla erinevates situatsioonides ja

suhetes nii oma kaaslaste kui ka täiskasvanutega. Nad on välja toonud, et senisest enam peaks kasvatuses tähelepanu pöörama just sotsiaalsele aspektile.

Neljandana uuriti millist arenguvaldkonda on lapsevanemate arvates vaja koolimineval lapsel rohkem arendada ja millist vähem. Tulemused sisestati andmetöötlusprogrammi SPSS Statistics, kus leiti andmete keskväärtus, mediaan ja mood (vt tabel 2). Tulemused sisestati numbriliselt, kus 4 – väga oluline, 3 – oluline, 2 – väheoluline ja 1 – mitte üldse oluline.

Tabel 2. Lapsevanemate hinnangud küsimusele „*Millist arenguvaldkonda on Teie arvates kooli mineval lapsel vaja rohkem arendada ja millist vähem?*“

Arenguvaldkonnad	Keskväärtus	Mediaan	Mood	Standardhälve
Füüsiline	3,13	3,00	3	,553
Sotsiaalne	3,89	4,00	4	,317
Vaimne	3,58	4,00	4	,512

Lapsevanemate vastuste tulemustest saab keskväärtust vaadates järeldada, et kõige olulisemaks peetakse sotsiaalse arenguvaldkonna arendamist, mis väljendub soovis tegutseda koos kaaslastega ja täiskasvanutega, huvis ümbritseva vastu, oskuses kontrollida oma käitumist, teistega arvestamist, toimetulemisega eneseteeninduses ja kohanemisvõimes. Soov Seda näitab keskväärtus 3,89. Väga oluliseks peeti arendada ka vaimset arengut, mis hõlmab vaatlusoskust, kuulamisoskust, kõne ja väljendamisoskust, võrdlemisoskust, suutlikkust koondada tähelepanu, oskust järjestada esemeid tunnuste järgi ning kujutlusi ruumist. Vaimse arengu keskväärtus oli 3,58. Füüsilise arengu keskväärtuseks tuli 3,13. See tähendab, et peeti oluliseks arendada lapse füüsilist arengut, mis väljendub lapse liikumisaktiivsuses, vastupidavuses, üldises tervislikus seisundis, oskuses valitseda oma liigutusi ja liikumist ning motoorses arengus. Vaadates tulemuste moode, järeldubki, et vaimset ja sotsiaalset arengut pidasid lapsevanemad väga oluliseks ja füüsilist arengut oluliseks.

Kolmes avatud küsimuses uuriti kuidas lapsevanemad toetavad oma lapse füüsilist, sotsiaalset ja vaimset arengut. Antud küsimustele jättis 10 lapsevanemat vastamata, ülejäänud 115 lapsevanemat olid toonud välja tegevusi, mida nad lastega teevad, et neil kolme arenguvaldkonda arendada. Peaaegu kõikides ankeetides olid välja toodud sarnased tegevused. Järgnevalt antakse ülevaade milliste tegevustega lapsevanemad toetavad enda lapse füüsilist, sotsiaalset ja vaimset arengut.

Tegevused, millega lapsevanemad lapse füüsilist arengut toetavad, on järgmised:

- käiakse matkamas;
- sõidetakse jalgrattaga;
- käiakse ujumas;
- talvel käiakse koos suusatamas, kelgutamas, uisutamas;
- veedetakse aega jalutades ja mänguväljakul;
- võimaldatakse lapsel huvidega tegeleda, näiteks jalgpall, tantsimine, judo, kunstiring;
- võetakse osa lastevõistlustest;
- mängitakse pallimänge;
- tehakse koos õuetöid;
- võetakse laps treeningule kaasa, kus ta saab joosta ja hüpata;
- toitutakse tervislikult;
- viibitakse võimalikult palju aega värskes õhus.

Tegevused, millega vanemad toetavad lapse sotsiaalset arengut:

- käiakse erinevatel üritustel, näiteks sünnipäevadel;
- õpetatakse läbi isiklike olukordade, kuidas mingis olukorras käituda;
- käiakse teatrietendustel, kinos, muuseumis, kohvikus, näitustel jms;
- lapsele võimaldatakse suhtlemine võimalikult paljude inimestega;
- räägitakse, mis on oluline ja kuidas on õige käituda;
- koristatakse koos tuba;
- tehakse koos süüa;
- on võetud koduloom, et näidata lapsele hoolitsemist;
- lapse käitumisele antakse tagasisidet;
- last julgustatakse uutes olukordades;
- avardatakse lapse silmaringi;
- kutsutakse sõpru külla ja käiakse sõpradel külas;

Tegevused, millega lapsevanemad toetavas lapse vaimset arengut, on järgmised:

- loetakse koos raamatuid ja arutatakse selle üle;
- kuulatakse ära lapse arvamus, ning arvestatakse sellega;
- loetakse koos ajakirju, näiteks „Täheke“;
- tehakse koos arvutus-, lugemis- ja kirjutamisharjutusi;
- ärgitatakse last uurima ja ise mõtlema;

- lastakse lapsel palju rääkida, näiteks mis ta päeval tegi, mis talle päeva jooksul meeldis ja mis ei meeldinud, millest ta mõtleb ja millised on tema ettepanekud;
- mängitakse sõnamänge;
- pannakse puzzlesid kokku;
- püütakse igas olukorras esitada küsimusi, seletada ja ette näidata;
- lahendatakse ristsõnu;
- räägitakse päevakajalistest uudistest;
- mängitakse erinevaid lauamänge;
- tehakse katseid;
- meisterdatakse;
- lastakse lapsel pildi järgi jutustada.

Rafoth, Buchenauer, Crissman & Halko (2004) on välja toonud tegevusi, mida lapsevanemad saavad teha, et toetada lapse arengut koolieelses eas. Vanemad peaksid võimalikult palju koos oma lapsega aega veetma, näiteks mängides. Samuti tuleks lastele palju raamatuid lugeda ja proovida ka nendega koos lugemist. Lapsevanemad peaksid kodus looma rutiini, mida laps peab järgima, näiteks kindlatel kellaaegadel söögikorrad ja uneajad. Oluline on ka julgustada last küsima ja vastata lapse küsimustele. Soovitatakse last kaasa haarata lugemis ja arvutamise tegevustesse kodus. Kognitiivse arengu toetamiseks tuleks last julgustada mõtlema maailmast tema ümber. Samuti tuleks lapsele tutvustada tähestikku ja numbreid. Tuleks julgustada selliseid käitumisviise, mis näitaksid austust ja viisakust. Laps peaks ka julgustama vastu võtma kohustusi, näiteks oma riided kokku korjata, mängu asjad ära panna vms. Kindlasti tuleks lapsele kindlustada ka võimalus teiste lastega mängida.

Eelnevalt välja toodud tegevused, mida vanemad saavad teha, et aidata lapsel kooliks valmistuda, sarnanevad palju ankeetides välja toodud lapsevanemate poolsete tegevustega. Paljud lapsevanemad tõid välja selle, et kõigi arenguvaldkondade puhul on oluline, et lapsevanemal oleks lapse jaoks aega. Samuti peeti oluliseks ka seda, et peres oleksid kindlad traditsioonid ja et vanemad oleksid lastele eeskujuks. Eeskujuks selles, kuidas teatud olukordades käituda ja millised tegevused on õiged ja millised väärad.

Lapsevanematel paluti märkida, milliseid oskusi nad peavad oluliseks ja milliseid vähemoluliseks lapsel ise arendada. Eraldi olid välja toodud kehalise, sotsiaalse ja vaimse arengu oskused. Vanemad märkisid oskuste taha kas 1 – väga oluline, 2 – oluline, 3 – väheoluline ja 4 – mitte üldse oluline. Esmalt leiti lapsevanemate vastustest aritmeetilised

keskmised (vt tabel 3). Andmed kanti andmetöötlusprogrammi SPSS Statistics ja neid analüüsiti Paired Samples T testiga (vt tabel 4). Erinevused on kirjeldatud olulisuse tõenäosuste kaudu.

Tabel 3. Statistilised näitajad lapsevanemate hinnangutest, milliseid oskusi nad peavad oluliseks lapsel ise arendada

	Aritmeetiline keskmine	Standardhälve
Kehalise arengu oskused	1,75	0,21377
Sotsiaalse arengu oskused	1,38	0,30920
Vaimse arengu oskused	1,71	0,31294

Tabel 4. Statistilised näitajad lapsevanemate hinnangutest, milliseid oskusi nad peavad oluliseks lapsel ise arendada

	t-väärtus	Olulisuse tõenäosus
Kehalise ja sotsiaalse arengu oskuste võrdlus	11,988	0,000
Kehalise ja vaimse arengu oskuste võrdlus	1,397	0,165
Sotsiaalse ja vaimse arengu oskuste võrdlus	-8,093	0,000

Vaadates olulisuse näitajaid (tabel 4), selgub, et kehalise ja sotsiaalse arengu oskuste ($t=11,988$; $p<0,01$) ning sotsiaalse ja vaimse arengu oskuste ($t=-8,093$; $p<0,01$) vahel on statistiliselt erinev olulisus. Vaadates tabel 3 aritmeetilisi keskmisi, selgub, et lapsevanemad peavad olulisemaks ise arendada sotsiaalseid oskusi ($M=1,38$) kui vaimseid ($M=1,71$) ja füüsilisi oskusi ($M=1,75$). Uurimustulemused kinnitasid hüpoteesi, et lapsevanemad tähtsustavad enam oma rolli lapse koolivalmiduse sotsiaalsete oskuste kui vaimsete ja füüsiliste oskuste kujundamisel.

Lapsevanemad andsid hinnangud ka sellele, milliseid oskusi nad peavad tähtsaks, et lasteaid arendaks. Vaadates tabelit 6, selgub, et lastevanemate hinnangutes on kehalise ja sotsiaalse arengu oskuste ($t=7,582$; $p<0,01$) ning kehalise ja vaimse arengu oskuste ($t=6,751$; $p<0,01$) vahel statistiliselt erinev olulisus. Vaadates tabel 5 aritmeetilisi keskmisi, selgub, et

lapsevanemad peavad oluliseks, et lasteaed arendaks rohkem lapse sotsiaalseid ($M=1,61$) ja vaimseid ($M=1,62$) kui kehalisi ($M=1,94$) oskusi.

Tabel 5. Statistilised näitajad lapsevanemate hinnangutest, milliseid oskusi nad peavad tähtsaks, et lasteaed arendaks

	Aritmeetiline keskmine	Standardhälve
Kehalise arengu oskused	1,94	0,33736
Sotsiaalse arengu oskused	1,61	0,35781
Vaimse arengu oskused	1,62	0,35891

Tabel 6. Statistilised näitajad lapsevanemate hinnangutest, milliseid oskusi nad peavad tähtsaks, et lasteaed arendaks

	t-väärtus	Olulisuse tõenäosus
Kehalise ja sotsiaalse arengu oskuste võrdlus	7,582	0,000
Kehalise ja vaimse arengu oskuste võrdlus	6,751	0,000
Sotsiaalse ja vaimse arengu oskuste võrdlus	-0,294	0,769

Uurimustulemustest selgub, lapsevanemad peavad ise tähtsaks toetada lapsel ennekõike sotsiaalsete oskuste arengut. Vanemad peavad tähtsaks, et lasteaed toetaks lapsel kõige enam sotsiaalsete ja vaimsete oskuste arengut. Samas ei saa välja jätta ka kehalise arengu valdkonnas olevate oskuste arendamist, kuna nende arendamist peeti samuti oluliseks.

Töö kitsaskohad ja soovitud edaspidiseks uurimiseks

Kitsaskohti käesoleva töö puhul võib tuua välja töö valimi osas. Valimi moodustasid 125 lapsevanemat, kellest 114 olid emad ja 11 isad. Kui valim oleks olnud vanemate soolise jaotuse osas võrdsem, oleks saanud uurida ka seda, millisena näevad emad enda osa lapse koolivalmiduse arendamisel ja millisena isad.

Edaspidi võiks uurida, kuidas näevad oma osa lapse koolivalmiduse arendamisel emad ja kuidas isad, kuidas näevad oma osa erinevalt kõrgharitud, kesk- või kesk-eriharidusega ning põhiharidusega lapsevanemad. Samuti võiks uurida ka seda, et kas on oluline erinevus, kui lapseks on kas poiss või tüdruk. Et kas siis leidub ka erinevus lapsevanemate hinnangutes.

Loodetavasti andsid käesolevas töös saadud tulemused mõtlemisainet edaspidiseks uurimiseks, kuna koolivalmiduse teema on väga aktuaalne, ning uurimise võiks veelgi laiemalt ette võtta.

Tänuõnad

Soovin tänada Kerstin Kõöpi, kes jagas soovitusi ja nõuandeid ankeetküsitluse koostamiseks.

Samuti ka oma juhendajat, kes andis nõuandeid lõputöö koostamisel.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev:

Kokkuvõte

Käesoleva töö peaesmärgiks oli välja selgitada, millisena näevad lapsevanemad endi rolli lapse koolivalmiduse kujundajana. Uuriti, mida tähendab lapsevanemate jaoks koolivalmidus, mis mängib selle kujunemisel suurt rolli, milliseid oskusi ja teadmisi peavad kooli mineval lapsel tähtsaks, milliste tegevustega nad lapse arengut toetavad, ning milliste oskuste arendamisel näevad nad enim enda panust ja milliseid oskusi peaks arendama lasteaed. Töös käsitleti koolivalmidus ennekõike lapsevanema aspektist.

Töö teoreetilise osa eesmärgiks on anda ülevaade alusharidusest Eestis, koolivalmiduse mõistetest ja selle aspektidest, arenguteooriatest ja kodu osast lapse arengus.

Eesmärkidest lähtuvalt on bakalaureusetöö hüpoteesideks:

- 1) lapsevanemad tähtsustavad enam oma rolli lapse koolivalmiduse sotsiaalsete oskuste kui vaimsete ja füüsiliste oskuste kujundamisel;
- 2) vanemate arvates on lapse koolivalmiduse kujunemisel kõige tähtsam roll kodu ja lasteaia koostööl.

Uurimustulemuste põhjal leidsid mõlemad hüpoteesid kinnitust. Eelkõige peavad lapsevanemad tähtsamaks ise arendada sotsiaalseid kui vaimseid ja füüsilisi oskusi. Et toetada ja arendada lapse sotsiaalseid, vaimseid ja füüsilisi oskusi, on vaja, et lapsevanemad ja lasteaed teeks pidevat koostööd.

Parents' role as child's school readiness assurers

Summary

The aim of this paper was to find out how parents see themselves as shapers of child's readiness for school. It is researched, what does school readiness mean for parents, what is important when shaping that readiness, which knowledges and abilities are thought to be important, with which actions do they support child's development and how they see themselves or the kindergarten do it. In this paper, the theme of readiness for school was taken from parents' point of view.

The purpose of theoretical part is to give an overview of the base education in Estonia, school readiness' definition and its aspects, theories of development and home's part in the development of a child.

Taking those aims into consideration, the hypotheses of this paper are:

- 1) Parents over-emphasize their roles as shaping child's social abilities as physical and mental abilities in the field of school readiness;
- 2) Parents think that during the shaping of child's school readiness the most important role is on the communication between home and kindergarten.

The results confirmed both of the hypotheses. Parents emphasize on developing child's social abilities (both mental and physical). In order to support and develop child's social, mental and physical abilities, the cooperation between parents and kindergarten is needed.

Kasutatud kirjandus

- Eesti Vabariigi haridusseadus* (1992). Külastatud 1.aprillil, 2013, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13335923>.
- Eesti Vabariigi lastekaitse seadus* (1992). Külastatud 1. aprillil 2013, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/741888>.
- Hiiemäe, E., & Kivisaar, K. (2011). *Mõista ja toeta oma last*. Tallinn: Agitaator.
- Indre, K. (1983). Kooliküpsusest ja koolivalmidusest. *Nõukogude kool*, 9, 41-43.
- Kikas, E. (2004). Koolivalmidus – lapse, koolieelse lasteasutuse, kodu või kooli valmidus? „Koostöö – lapse arengu võti“. *Ettekannete kogumik* (lk 30-33). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Kivi, L. (2000). Kodust kui arengukeskkonnast lapse õpivalmiduse kujunemisel. I. Kraav (Toim), *Kodu Eesti ühiskonnas ja kultuuris* (lk 11-16). Tartu: Tartu Ülikool.
- Kolga, V., & Tulva, T. (1984). Koolivalmidus ja selle kujunemine. T. Tulva (Toim), *Õppimiseelduste kujunemine ja koolivalmidus* (lk 157-168). Tallinn: E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Insituut.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava* (2008). Külastatud 1.aprillil, 2013, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>.
- Koolieelse lasteasutuse seadus* (1999). Külastatud 1. aprillil, 2013, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13343125>.
- Koolivalmidusest ja selle kujunemisest* (lk 5-7). Tallinn: Aura Trükk.
- Kraav, I. (1984). Perekond kui suhtlemisoskuste kujundaja. *Nõukogude kool*, 3, 12-15.
- Krull, E. (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kööp, K. (2006). Lapse üleminek lasteaiast kooli – lapsevanema nägemus. Publitseerimata magistritöö. Tallinna ülikool.
- Leppik, P. (2000). *Lapse arendamine ja õpetamise probleeme koolis*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Leppik, P. (2009). *Lapse arendamine algab hällist*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Neare, V. (1999). Koolivalmiduse aspektid. E. Kulderknup (Toim), *Laps on peagi koolilaps. Nõuandeid õpetajalt õpetajale* (lk 5-18). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Neare, V. (2003). Kodu osa koolivalmiduse kujunemisel. I. Kraav (Toim), *Kodukasvatus ja ühiskond* (lk 53-57). Tartu: Perekasvatuse Instituut.
- Niiberg, T. & Linnas, M. (2007). *Laps läheb lasteaeda*. Tartu: AS Atlex.
- Nugin, K. (2005). Kodu kui kasvukeskkond. K. Henno (Toim), *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 117-122). Tartu: AS Atlex.

- Ots, L. (2008). *Juba kooli! Kuidas last kooliks ette valmistada*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Pandis, M. (2004). Kooli valmidus ja koolivalmidus. E. Sepp (Toim), *Õppe ja kasvatustööst I kooliastmes* (lk 7-12). Tallinn: REKK trükikoda.
- Rafoth, M. A., Buchenauer, E. L., Crissman, K. K., & Halko, J. L. (2004). School Readiness – Preparing Children for Kindergarten and Beyond: Information for Parents. Külastatud 17.05.2013, aadressil http://63.193.200.5/scandia/PCS/General_Info/schoolreadiness.pdf
- Raudsepp-Alt, U. (2008). Koolikohustuse lävel. K. Vahar (Toim), *Koolimineku lävel* (lk 7-14). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Saarits, Ü. (2001). Perekond lapse väärtuste kujundajana. M. Veisson (Toim), *Väikelaps ja tema kasvukeskkond II. Artiklite kogumik* (lk 79-83). Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Saarits, Ü. (2005). Kasvamine ja kasvatus. K. Henno (Toim), *Laps ja lasteaed* (lk 112-116). Tartu: AS Atlex.
- Saarits, Ü., & Lööke, E. (2004). Koolivalmidus – lapsevanema ja algklassiõpetaja ootused kooliks ettevalmistusele lasteaias. R. Vetik (Toim), *Eesti sotsiaalteaduste aastakonverents IV* (lk 278-280). Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Tiit, E.-M. (2000). Leibkonnatüübiga seotud riskid lapse elus. D. Kutsar (Toim), *Lapsed Eestis* (lk 27-29). Tallinn: ÜRO.
- Tiko, A. (2006). Lapse arengust ja selle jälgimisest. P. Uulma & A. Kirs (Toim), *Arenguestlused lasteaias*, (lk 5-47). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Tulva, T. (1987). *Koolivalmidus ja selle kujunemine*. Tallinn: E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut.
- Tuul, M., Ugaste, A., & Mikser, M. (2011). Teachers' perceptions of the curricula of the Soviet and post-Soviet eras: A case study of Estonian pre-school teachers. *Journal of Curriculum Studies*, 43(6), 759-781.
- Veisson, M. (2009). Lapse areng ja seda toetav keskkond. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 5-29). Tartu: AS Atlex.
- Viher, I. (2002). Koolivalmidus ja kohanemine koolis. A. Kons (Toim), *Koolivalmidus. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 112-116). Tartu: AS Atlex.

Lisa 1

Lugupeetud lapsevanem!

Lapse ettevalmistamisel kooliks on edaspidise edukuse jaoks oluline tähtsus. Lasteaias käivate laste koolivalmiduse tagamisel on oma roll nii kodul kui ka lasteaial. Seda, kui suur see roll on, võivad osapooled mõista erinevalt.

Olen Katrina Viirma ning praegu tegemas uurimustööd just sellel teemal. Selleks on koostatud ka järgnev küsimustik. Palun Teie abi uurimuse läbiviimisel. Küsitluses osalemine on anonüümne ja vastamine võtab aega umbes 15-20 minutit. ümber. Kui Teil on küsitavale midagi lisada, palun pange see kirja. Meil on hea meel lapsevanemate arvamustest võimalikult palju teada saada. Palun tagastada küsitlusleht hiljemalt 29.04 oma lapse rühma õpetajale.

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala kolmanda aasta tudeng. Tagasiside saa Palun vastake allpool toodud küsimustele, tõmmates sobivale valikvastusele ringid miseks on võimalik minuga ühendust võtta e-maili teel, milleks on katrinaviirma@gmail.com.

- 1) Te olete lapse:
  - a) ema;
  - b) isa.

- 2) Teie vanus:
  - a) 20-29;
  - b) 30-39;
  - c) 40-49;
  - d) 50-....

- 3) Teie haridus:
  - a) kõrgharidus;
  - b) kesk- või kesk-eriharidus;
  - c) põhiharidus;
  - d) algharidus;
  - e) muu

4) Kui vana on Teie laps?

.....

5) Teie laps on:

- a) poiss;
- b) tüdruk.

6) Märkige palun ära, mis mängib Teie arvates lapse koolivalmiduse kujundamisel suurimat rolli.

- a) Kodu;
- b) lasteaed;
- c) kodu ja lasteaed koostöös;
- d) eelkool, kooli juures loodud ettevalmistusklass.
- e) muu

.....
.....

7) Palun selgitage oma sõnadega, mida tähendab Teie jaoks koolivalmidus.

.....
.....
.....
.....

8) Mida peaksid lapsed Teie arvates kooli minnes teadma/oskama? Tõmmake ring ümber kümnele Teie arust kõige tähtsamale teadmisele/oskusele.

- a) Saab aru täiskasvanu korraldustest/juhistest ja täidab neid;
- b) Oskab kollektiivis kaaslastega arvestada ja koos tegutseda;
- c) Tahab ja julgeb suhelda;
- d) Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib vajadusel ka ise;
- e) Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- f) Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- g) Oskab selgitada oma seisukohti;
- h) Suudab kirjeldada oma emotsioone;
- i) Teab, mis on tervisele kasulik ja kahjulik ning kuidas ohutult käituda

- j) Koristab enda järelt;
- k) Viib alustatud tegevuse lõpuni;
- l) Tuleb toime eneseteenindamisega;
- m) Oskab kuulata;
- n) Oskab uurida;
- o) Suudab koondada tähelepanu ka igavamale tegevusele;
- p) Oskab eristada olulisi tunnuseid ebaolulisest;
- q) On olemas kujutlused ruumist (all, üleval, peal, kohal, ees, taga, kõrval, vahel) ja ajast (eile, täna, homme, nädalapäevade nimetused, aastaegade tunnused);
- r) Oskab järjestada esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- s) Oskab anda esemetele ja nende tunnustele ühise nimetuse;
- t) Jutustab oma lemmiktegevusest või sündmusest pildi või saripildi järgi;
- u) Tunneb kõiki trükitähti ning loeb sõnu;
- v) Oskab kirjutada oma nime trükitähtedega;
- w) Oskab liita ja lahtuda 10 piires;
- x) Oskab loendada arve 12 piires;
- y) Teab oma vanust, aadressi, vanemate nimesid ja ameteid;
- z) Oskab kasutada kääre;
- aa) Muu .....

Millist neist oskustest/teadmistest peate kõige olulisemaks?

.....

- 9) Märkige tabelisse, millist arenguvaldkonda on Teie arvates vaja kooli mineval lapsel rohkem arendada ja millist vähem.

	Väga oluline	Oluline	Väheoluline	Mitte üldse oluline

Füüsiline areng - hõlmab lapse tervist, kehalist arengut, liigutuste koordineerimist, vastupidavust, liikumisaktiivsust, peenmotoorika arengutaset.				
Sotsiaalne areng - väljendub soovis õppida, omandada uusi teadmisi, tegutseda koos kaaslastega ja täiskasvanutega, huvis ümbritseva vastu. Sotsiaalse arengu alla kuulub ka kohanemisvõime, toime tulemine eneseteenindamisega ja teistega arvestamine.				
Vaimne areng - hõlmab vaatlusoskust, kuulamisoskust, kõne- ja väljendamisoskust, võrdlemisoskust, suutlikkust koondada tähelepanu, oskust järjestada esemeid tunnuste järgi, kujutlusi ruumist.				

10) Palun kirjeldage, kuidas toetate oma lapse füüsilist arengut.

.....

.....

.....

11) Palun kirjeldage, kuidas toetate oma lapse sotsiaalset arengut.

.....

.....

.....

12) Palun kirjeldage, kuidas toetate oma lapse vaimset arengut.

.....

.....

.....

13) Palun täitke alljärgnev tabel. Märkige esimesse veergu, milliseid oskusi peate väga oluliseks ise arendada oma kooli mineval lapsel. Teise veergu märkide milliseid oskusi peate oluliseks, et lasteaed arendaks. Kirjutage lahtrisse number:

1 – väga oluline;

2 – oluline;

3 – väheoluline;

4 – mitte üldse oluline.

Kooli mineva lapse eeldatavad oskused	Milliseid oskusi peate tähtsaks lapsel ise arendada?	Milliseid oskusi peate tähtsaks, et lasteaed arendaks?
Kehalise arengu valdkonnas		
Liigutuste koordineerimine.		
Tasakaalu säilitamine liikumises.		
Mängu- ja spordivahendite käsitlemine: pall, rõngas, hüpits.		
Õige kirjutus- ja töövahendite käsitlemine.		
Liikumine ja liiklemine ohutusnõudeid arvestades.		
Lihtsate tantsusammude oskamine.		
Käärde kasutamine.		
Jalgrattaga sõitmine.		
Sotsiaalse arengu valdkonnas		
Emotsioonide kontrollimine.		
10 minutit katkestamata tegevuse tegemine.		
Õpetajate, teiste laste ja vanemate kuulamine ilma katkestamata.		
Viisakusväljendite kasutamine (tere, palun jne).		
Abi küsimine täiskasvanult või kaaslaselt.		
Eesmärgi pärane tegutsemine ja tegevuste lõpule viimine.		
Täiskasvanute sõnaliste juhendite täitmine..		
Küsimuste esitamine.		
Oma arvamuse avaldamine.		
Teiste arvamuste tajumine ja mõistmine.		
Eneseteenindusega toimetulemine.		

Eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega arvestamine ja mõistmine.		
Vaimse arengu valdkonnas		
Jutu ümber jutustamine.		
Häälikute õige hääldamine.		
Selge ja arusaadav kõne.		
Esemete ja nähtuste omaduste kirjeldamine.		
Oma mõtete edasi andmine, olukordade kirjeldamine.		
Häälikute eristamine sõnas.		
Lühikeste ja pikkade häälikute eristamine.		
Mõne sõna kokku lugemine.		
Tähtede tundmine.		
Lihtsamate kujundite (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik) ja kehade (kera, kuup ja nelitahukas) tundmine ja nimetamine.		
Mõne laulu või luuletuse peast teadmine.		
Pildi värvides joonte sees püsimine.		
Põhivärvide nimetamine ja eristamine.		
Inimese joonistamine nii, et kujutatud on olulised kehaosad.		
Arvude 1-12 järjestuse teadmine.		
Numbrite tundmine.		
Kella järgi aja määramine täistundides.		
Pilguga haaramise või loendamise teel esemete arvu kindlaks tegemine (kuni neli).		
5 piires liitmine ja lahutamine.		
Esemete ja nähtuste järjestamine ja rühmitamine erinevate tunnuste alusel.		
Aastaaegade ja nende järgnevuse tundmine.		
Ajamõistete kasutamine (varem, hiljem, eile, homme jne).		
Ruumimõistete kasutamine (ees, all, peal, taga, ülal jne).		

Tahan lisada, et

.....

Aitäh, et leidsite aega koostöö tegemiseks!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Katrina Viirma

(sünnikuupäev: 07.11.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Vanemate roll lapse koolivalmiduse tagamisel, mille juhendaja on Inger Kraav,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 20.05.2013